

Alek Popov:

**K
ovači**

U ovoj knjizi trećeg kola Male kutije nalazi se priča Aleka Popova, objavljena u časopisu *Sarajevske sveske* broj 25/26 (preveo Velimir Kostov); prenosimo je zahvaljujući ljubaznosti redakcije.

U Maloj kutiji objavljujemo zanimljive i aktuelne tekstove do kojih se teško dolazi, kojih nema u školskoj lektiri, a trebalo bi da budu dostupni srednjoškolicima. Svaki autor u svojoj knjizi ugosti nekog drugog pisca, tako da celo kolo Male kutije, umesto najavljenih pet, donosi deset preporuka za čitanje.

Gost u ovoj knjizi je pesnik Đerđ Petri (u prepevu Danila Kiša).

> Ako želite da svoje utiske o pročitanim knjigama podelite sa drugima, javite se na **malakutija@hotmail.com**.

> Verujemo da će vaši stavovi i preporuke ovakve knjige dovesti u knjižare.

KOVAČI

Radnja se dešava u Osnabriku, ne baš velikom gradu u Donjoj Saksoniji, blizu holandske granice. Dolf i Hajde sede u trpezariji svog prostranog doma u Lurman Štrase jednog nedelnog popodneva, u neodređenoj, tačnije bliskoj budućnosti. U braku su 27 godina, ali nemaju dece ili bar tako izgleda. Dolf tek što je pročitao u novinama da je prema najnovijem sociološkom istraživanju Osnabrik najsrećniji grad u Nemačkoj. Zatim je još jednom pročitao članak, ali ovaj put naglas.

– Šta bi to trebalo da znači? – podiže glavu Hajde. Njena prava i pepeljasta kosa ošišana je u jednu crtu. Ima pravilan tanak nos i sivozelenkaste oči. Telo joj je još utegnuto.

– Da je ljudima koji ovde žive lepo, pretpostavljam – objašnjava Dolf i dodaje notu zluradosti. – Bolje nego na nekom drugom mestu u Nemačkoj.

Pitam se... – nastavlja Hajde – koji je najnesrećniji grad u Nemačkoj?

Ne piše. Možda da ne bi pala vrednost nekretnina...

Interesantno, da li će cene nekretnina ovde skočiti?

Ništa čudno. Da, ništa čudno – zadovoljno trlja dlanove Dolf.

On je visok, pre bi se reklo suv nego mršav, sa jasno naglašenom četvrtastom vilicom i tankim pravougaonim naočarima. Dolf radi u opštinskom zelenilu. Tokom godina uzdigao se od običnog vrtlara do rukovodioca. U ovom času još nemamo predstavu čime se bavi Hajde. Možda je samo domaćica?

– A zbog čega opet da budu nešto srećni? – nije joj jasno.

– Naš grad je sasvim običan. Niti osobeno bogat, niti preterano lep. Leto je hladno. Često pada kiša. Razumela bih, na primer, stanovnici Minhena ili Baden-Badena, rekla bih, ili...

Dolf ustaje, prolazi iza nje, krene da je pomazi po kosi, ali u zadnjem trenutku povlači ruku. Odlazi do zastakljenih vrata ka terasi i otvara ih. Gleda napolje. Susedne kuće i blokovi utonuli su

u zelenilo. Trava je pokošena. Balkoni zatrpani cvećem. U vazduh štrcaju mlazevi nekoliko prskalica za travu. Pevaju ptice. Dolf međutim ne čuje ništa sem stenjanja iz susedne kuće. Nema nikakve sumnje. To je Andrele, supruga dr Celera. Stenjanje se smenjuje sa uzvicima, koji nadilaze registar zadovoljstva, čak do praga bola. Slični zvukovi su retkost u ovom naselju. U stvari, preračunava se Dolf, prvi put čuje tako nešto... Smušenost mu pothranjuje činjenica da je jutros sreo dr Celera kako ide na pecanje sa svim potreštinama za bar dva dana. Naglim pokretom zatvara vrata i osvrće se, ali samo jedan brz pogled dovoljan je da shvati da je i Hajde sve čula. Svetlost u očima joj se promenila. Iz usta joj je izronilo neumoljivo pitanje:

Od kad to nismo radili?

Odavno – nehajno odgovara, iako je oprezan kao gonjena životinja. – Tri-četiri nedelje, tako nekako...

Tri godine! – razgovetno izgovara ona.

Ma, daj!

Zašto bih te lagala? Njeno lice ga ubeđuje da više

nema smisla da spori.

Tri godine! – podiže teatralno ruke.

Sigurna si? Ja nemam takav osećaj... Možda doživljavamo vreme na različit način. Za tebe su možda tri meseca tri godine. I obrnuto. Možda je istina negde između.

Ne, postoje objektivni kriterijumi. Svake godine kupim po jedan vibrator. Već ih imam tri. I svaki sledeći je veći od prethodnog. Ne krivim te. U pitanju je želja. Ne ljutim se što me ne želiš. Nastupa tugaljivo ćutanje.

Nemam drugu. Hoćeš da se razvedemo?

Zašto? Koliko znam, situacija je svuda ista...

Jesi li probala?

Ne zaboravi da mi, žene, volimo da se poveravamo. Inge mi je, na primer, kazala da nije spavala sa Karlom dve godine. I druge imaju slično iskustvo... Da, baš tako, Inge Zauer! I ja sam se iznenadila. Njih dvoje uvek su izgledali posvećeni jedno drugom. Tako zaljubljeni. Posebno zadnji put, sećaš se? Bilo nam je čudno kako im to uspeva!

Koliko vibratora ona ima?

Više ih ne koristi.

Našla ljubavnika? Jadni Karl...

Zašto bi to činila sebi i porodici?! Uključila se u program „Pomoćnik u braku”, nazvan „Kovači”. Valjda bi to trebalo da znaš! To je opštinski projekat. – Ja sam odgovoran za zelenilo. – Koordinator je gospođa Miler, Johanova supruga, onog kog smo izabrali lani iz Zelenih... Ne praviš se valjda lud? Program postoji već celu godinu. Bilo bi mnogo pokvareno s tvoje strane da si znao i nisi mi kazao...

Mogu da se zakunem da prvi put čujem!

Reč je o jednoj grupi ljudi muškog pola koji dolaze u grad po ponudi Opštinske agencije za zdravstvo. Imaju status stranih radnika, a posao im je da opslužuju građanke kojima je potrebno seksualno starateljstvo. Ne, to nisu muške prostitutke! Kako si bukvalan! To je socijalni projekat. Usluga je besplatna, ako isključimo simbolični PDV od jednog evra. Ostali troškovi su na račun budžeta.

To je sve jedna glupava šala, je l' da?

Naprotiv! Ne znam da li se primenjuje i negde

drugde, ali kad se čovek zapita, možda to ima neke veze sa stanjem sreće u našem gradu...

Perverzija! U kombinaciji s traćenjem budžeta!

Nije slučajno da ga skrivaju...

Nije tajna. Samo ne laju naokolo. Sve u svemu, radi se o intimnoj stvari.

Mnogo intimna, nema šta! Jave se, dođu, srede te. Kao kad bi pozvala vodoinstalatera. To su Poljaci, a?

Poljaci? Kako ti to pade na pamet! Većina je sa Balkana.

Čisti primitivci, znači! Znam da vi to volite...

Priznajem da je malo šokirajuće! Ali samo na prvi pogled. Ako trezveno razmisliš, videćeš da ima logike. Ako prevladaš emocionalne stereotipe, koji u praksi ne znače ništa, osim za izazivanje trauma...

Nikad! Možda nisam neki jebač, ali ako bih prihvatio takvu situaciju, popljuvao bih svoje dostojanstvo. Nikad! Bolje bi bilo da nađeš ljubavnika ako te toliko svrbi dole. A ja da ne znam. Inače se razvodimo!

E, ti jadni licemeru! – prekinu ga Hajde, a Dolfu

se zaledi krv u žilama.

Prošlo je nekoliko dana. Dolf je očevidno prihvatio realnost. Izgleda sasvim spokojno i usredsređeno, uprkos lakom tiku u gornjem levom uglu usana, ali ga je bračni konsultant uverio da je to nešto sasvim prirodno. Biti civilizovan ne znači da budeš jedna mašina, niko i ne očekuje od njega da bude mašina. Jer se mašine kvare, što može biti naročito opasno. Dok ljudi u nagorem slučaju pate, što može biti samo pročišćujuće. Patiti je takođe sasvim normalna, ljudska reakcija. I eto, nalaze se u dnevnoj sobi: Dolf se klata u stolici za ljuvanje sa čašom u rukama. Preko puta njega, makar i ne u tako dobrom raspoloženju, sedi mlad muškarac, pomalo smušen, obučen u elegantno crno odelo i belu košulju bez kravate, takođe sa čašom u ruci. U čašama je šnaps – toplo, narodno piće koje prevazilazi barijere među ljudima. Muškarac je najmanje za dve glave niži od Dolfa, ali je inače zdrav i žilav. Zove se Kovač. Govori pravilnim, mada nedorađenim nemačkim jezikom, s jakim akcentom. Među njima započinje sledeći razgovor.

or:

Her Kovač, pitam se kako se „kovač” kaže na vašem maternjem jeziku?

Kovač.

Vi se, znači, zovete „kovač”?!?

Jeste, baš tako – „kovač”.

Čudna podudarnost! Znači kako ovde zovu pripadnike vaše profesionalne zajednice, zar ne? „Kovači”! Malo grubo, ali tačno. Odakle ste, her Kovač?

Iz Bugarske. Ima jedan grad, Sliven, odatle sam.

Interesantno kako se s vremenom menja suština zanata, a imena ostaju ista. Možda vam je svojevremeno deda zaista bio kovač?

Neki pradeda, možda. Dedu je bio šumar.

Hajde! Kolega, znači... I ja sam u zelenilu. A čime se bavi vaš otac? Izvinite na radoznalosti, ali bih želeo da se bolje upoznamo. Imajući u vidu ono što će se dogoditi, zar ne, mislim da je normalno...

Nema problema. Otac je pravio ćumur.

Stari zanat... Smem li da vas pitam zašto niste produžili tu dostojnu porodičnu tradiciju?

Sasvim je jasno. Nema materijala za ćumur. Šume su nestale.

Vaš deda nije bio dovoljno budan!

Jeste, nije branio nikom drugom, sem tatinoj porodici da seče šumu! Ali sve se ranije ili kasnije svrši. I evo mene sada ovde.

Ulazi Hajde u crnom prozirnom ogrtaču.

Ja sam spremna.

Kovač ustaje.

I ja sam spreman.

Dolf nervozno okreće čašu u rukama.

Je l' toliko hitno? Imam pravo da shvatim ovo-ono, u krajnjem slučaju.

Naravno! – teši ga Hajde.

Nikud nam se ne žuri.

Hajde seda na rub fotelje i diskretno ogoljuje koleno. Dolf je prostreli pogledom, zavrti glavom i produžava.

Jeste li ženjeni, her Kovač? Imate li dece?

Da, imam ženu i četvero dece.

Četvoro! Bravo! Ne čudi me... Supruga ne zna čime se bavite u inostranstvu?

Nema ništa protiv, ako me to pitate. Važno je da

šaljem evro.

Vi ste odgovoran čovek, her Kovač. Izvinite na radoznanosti, ali kako ste se domogli ovog posla. Preko nekih anketa? Ili ste se javili na konkurs? Kako se tačno vrši izbor?

Nikako nije lako! Zadovoljavaju se određeni normativi. Dvojica starije braće su otpali. Možda bi se treći brat kvalifikovao, ali on mora da odleži još dve godine zatvora. Osim toga, i nepismen je, a treba da se položi test iz jezika.

Samo još jedno pitanje! Koliko puta dnevno vas šalju da prodžarate vatru našim divnim domaćicama?

Šta to tebe briga!? – javlja se nervozno Hajde.

Nema problema. Otprilike deset puta. Izuzev nedelje. Osim ako nisam dežuran. Razume se, ima dana kad se proredi. Možda se vaši ljudi aktiviraju. A možda prosto nastupi zatišje.

Jedno ne mogu da razumem. Kako uspevate da vam se digne svaki put? Ne desi li se neki put i promašaj?

Vidim na šta ciljaš! Nije pošteno! – vikne Hajde. Da, dešavalo se. Dva, tri puta. Ipak nisam

mašina. Tad se javljam nekom kolegi da me zameni. Uvek ima neko ko dežura. Normalno.

To je normalno! Čuješ li? I ti ćeš se podati ovom balkanskom divljaku, ovom majmunu, ovom jarcu, kome se diže na svaku koju sretne! Daćeš mu svoje telo! Njemu ćeš se podati!

Izvinite, her Kovač, tako mi je neprijatno! – krši ruke Hajde. – Kao da slušam moju prababu! A, kao, dogovorili smo se...

Ne uzbuđujte se, frau. Prošao sam psihološku obuku. Mnogo supruga reaguje na ovaj način. To je potpuno normalno. Obratno bi bilo uznemiravajuće.

Stvarno ste slatki! Dolfi, bolje da odeš i popiješ pivo sa Karlom. Neće ti škoditi. Uostalom, kako hoćeš, ne teram te. Inge mi je rekla da je Karl redovno prisustvovao, čak je držao za ruku. To mi se ipak čini malo preterano...

Kovač i Hajde ulaze u spavaću sobu. Dolf ostaje sam. Krevet počinje da se tresе. Širi se Hajdino dahtanje koje poražavajuće podseća na Andrele. Ironijom sudbine, to mu je bila najskrivenija seksualna fantazija. Koliko puta je masturbirao

dok je zamišljao kako neko nepoznat vodi ljubav s njegovom ženom, a on stoji sa strane i drži je za ruku. Ali sad, kad je sve to stvarno, ne oseća ništa, sem ogromnog gneva. Treskanje postaje sve silnije, dahtanje – takođe. Dolf aplaudira.

– Bravo! Bravo! Teraš ga da svrši, mila! Zvuči sasvim autentično! Dobra si glumica... Mene, međutim, ne možeš da zavaraš. Znam da ništa ne osećaš! Ti si potpuno frigidna! Toliko godina sam radio na tom pitanju! Na kraju sam digao ruke. Batalio sam. Kao da sipaš vodu u probušenu kantu. Džaba se trudite, her Kovač! Ona ne oseća ništa. Ništa!

Hajde vrišti. Dolf zapuši uši i beži iz kuće. Napolju samo što je prestala kiša. Vlažna zemlja ispušta gustu belu paru. On se nasumice kreće kroz maglu, i najzad stiže do utabanog peskovitog malog trga, gde Ingin suprug Karl Zauer i pastor Farb igraju petang. To je relativno nova moda u gradu, pristigla najverovatnije iz Francuske. Igra je u početku prihvaćena dosta skeptično, ali već nekoliko godina pridobija sve više privrženika, pre svega među muškom publikom. Karl je nešto

mlađi od Dolfa. Farb i Dolf su vršnjaci, možda su i zajedno išli u školu. Farb je odneo nekoliko uzastopnih pobeda nad Karlom, što znači da potonji treba da se prošetata do supermarketa po pivo. Dolf i Farb ostaju sami na trgu, opkoljeni maglom kao na nekom malom ostrvu.

Odavno sam hteo da popričamo – pastor stavlja malu belu ruku na Dolfovo rame. – Znam da ti nije lako...

Šta znate, oče?

Znam šta pričaju ljudi... Ali im ne verujem! Dolf, govorim im, ne bi to uradio. Znamo se od malena. On ima dušu. Nije cinik. Ni egoista. Sve te aleje, travnjaci i parkovi njegovo su delo. On ne bi ostavio sina na ulici.

Šta?

I ja to kažem! Šta tu lupetate? Dolfi da ostavi Bruna na ulici! Ali, znaš već kako je u malim gradovima. Mi smo ipak mala zajednica. Ljudi se znaju. Interesuju se jedni za druge. Ne samo iz čiste radoznalosti. Pre će biti da pokušavaju da razumeju nešto o sebi iz tuđeg života. Ako ništa drugo, bar da izvuku pouku iz onog što se do-

godilo...

Ništa se nije dogodilo, oče! On je prosto otišao. Otišao je odmah po završetku gimnazije. U stvari, to je nešto normalno. Rekao bih i zdravo! Ja sam otišao da živim sam sa 18 godina. I niko nije krivio mog oca...

Niko te ne krivi!

U stvari, zaista nemam pojma gde je. Sve se dogodilo iznenada. Možda je otišao u Poljsku? Šta bi radio tamo... ne mogu da razumem. Možda se oženio. Nikad se nije javio. Pošteno govoreći, vrlo smo ogorčeni.

Ne mogu da poverujem da ne znaš! On živi ispod mosta. Već tri meseca!

Vratio se! I živi ... ispod mosta!?! Zašto mi neko nije kazao?

Iz delikatnosti, jasno!

I da se ne javi... Ma, kako su ga tek tako pustili da živi ispod mosta!

Prijavio se u opštini kao klošar.

Klošar... Šališ se, oče! U Osnu mi nemamo klošare.

E, već imamo. I nije neki problem. To sebi

možemo dozvoliti, al' samo da ne uzme maha. U socijalnom su pak vrlo zadovoljni jer će sačuvati tri radna mesta. Već su mu dali malu novčanu pomoć, dušek i vreću za spavanje. Snabdeli su ga i zdravstvenom knjižicom. I mi iz crkve ćemo se pobrinuti. Nema razloga da ti je neprijatno.

Da nas bruka tako pred celim gradom! Kao da nemamo drugih problema!

Mislim da mu nije cilj da vas bruka. Imao sam prilike da razgovaram sa njim. Odaje utisak sasvim razumnog i zrelog čoveka. Skitao je mnogo po svetu, preživeo gomilu stvari. I dobrih i loših. Osim toga, dosta je načitan. Nema razloga da se stidiš svog sina.

Pa, što nije došao kući!?

To ne znam. Kao što ne znam ni zašto vas je napustio. Mogu samo da nagađam da je kao većina mladih ljudi postupio emocionalno, podstaknut duhom buntovništva i onog što je usledilo. No, posle toliko godina, jedan čovek se trudi i već mu je potrebno ozbiljnije opravdanje za sopstvene postupke. U tom smislu, jesi u pravu što te manje uzbuđuje negov odlazak, a više to što se

nije vratio. Motiv mora da je mnogo dublji. Zato se oslanjaj pre svega na sebe, na porodicu. Kako je kod kuće? Odnosi sa Hajde? Znam da je teško posle toliko godina...

Dolf namiguje u prazno. Škripa kreveta i Hajdini uzvici iznenada mu prorade u glavi. Nekoliko sekundi, možda čak i minut vidi Farbove usne kako se pokreću, ali ništa ne čuje. Karl se vraća iz supermarketa s velikim štekombom hajnekena.

Ko će pivo?

Posle nekoliko gutljaja, Dolf dolazi sebi.

Karl, zašto mi nisi rekao da Bruno živi ispod mosta!? Treba li to da čujem od drugih ljudi?

Ja sam kao drugi neki čovek!? – ljuti se Farb.

Ma, bilo mi neprijatno. To su porodične stvari. Spolja izgleda jedno, a, opet, iznutra je možda drugačije. Neću da zabadam nos u nešto što ne razumem.

Pastor aludira na to da možda moja porodica ima veze sa odlukom mog sina da postane klošar. Ne verujem... Ti i Hajde ste divan, visoko civilizovan i tolerantan par. Kako biste mogli da ga usmerite na taj put?

Hvala! Ti i Inge ste takođe jedan divan par i nama je uvek prijatno kad dođete u goste. Samo se čudim kako ste uspeli da sačuvate tako srdačne i bliske odnose posle... koliko već godina?

23.

Eto, za šta treba da popijemo! Nazdravlje!

Nazdravlje!

Je l' ti stvarno držiš za ruku Inge dok je opravlaju?

Karl se zagrcne od piva i počinje da kašlje.

To je tako dirljivo! Ja ne bih mogao... Koliko puta nedeljno dolazi?

Kh-kh, ko? – i dalje kašlje Karl.

Kovač. Naš se i zove Kovač, što na njihovom jeziku znači kovač. Zamisli samo! A kako se zove vaš? Odakle je?

Ne znam, ne znam! – brani se Karl. – Nismo razgovarali.

Biće veselo ako se pokaže da Inge i Hajde imaju istog kovača!

Kakav kovač? – razrogačio je oči Farb.

Ništa ne razumem...

Stvarno? A svuda zabadaš nos!

Prekini, Dolfi!

Supruga oca Farba preminula je pre četiri godine... Ne može on da zna. To nije nešto što se govori naglas. Svako živi s tim kako zna i ume... U trenu se magla na ivici malog trga podiže.

A, evo jednog od njih! – vikne Dolf pokazujući prstom.

Vidite kako ide uza zid! Čak i ne gleda na stranu. Da ovo nije moj čovek? Her Kovač! Dodite da drmnemo jedno pivo! Ne, neće stati. Kao da su programirani! Niste ih primetili, oče? Špartaju po gradu, sitni, ali jaki, s kratkim nogama i dugim telom, uvek glatko izbrijani, obučeni u crno, ćutljivi, hodaju krupnim koracima...

O, video sam ih! Mislio sam da su odžaćari. Čak sam mislio da nekog pozovem da mi očisti dimnjak jer cele zime puši...

Ha-ha! „Odžaćari”! Što da ne? Pitanje terminologije. Možda ih negde zovu i „vodoinstalateri”. Sećate se one gužve u Francuskoj? Nisu valjda dizali toliku galamu zbog običnih vodoinstalatera!

Ja stvarno ništa ne razumem!

Karl, zašto mu ne otvoriš oči?

Ja, a?! Pa... Ne znam. Jednog dana Inge mi prosto reče: „Dragi moj Karle, tako sam srećna s tobom. Mogu satima da te gledam kako praviš one tvoje kućice za ptice. S koliko ih ljubavi ukrašavaš! Kako ispitaš svaku pojedinost! U tim trenucima volela bih da sam ptica i da živim u tom domu iz bajke! Dragi moj, o, dragi Karle! Znam da bi sve učinio za mene. Ali ne želim ništa da tražim od tebe. I bez toga mnogo si mi dao. Želela bih da ti to zatražiš umesto mene! Zato što je to nešto što je nama, ženama, još potrebno... Nazovi to slabost, nesavršenstvo prirode, ako hoćeš... Ali tako smo ustrojene! Moguće je da će jednog dana ta fiziološka zavisnost biti nadvladana snagom volje i intelekta. Moguće je da dostignemo toliki nivo svesti kad više nećemo hteti slične stvari. Da, sanjam o tom danu, kada ćemo stati jedno pored drugog – slobodni, jednaki, čisti kao brat i sestra. No, do tada ima još mnogo vremena, a priroda traži svoje. Dragi Karle, nikad ne bih dopustila sebi da te pretvorim u mašinu, instrument za zadovoljavanje! Ti samo pravi svoje kućice, ništa

ne brini! Govorila sam – kaže mi – sa gospođom Miler, suprugom odbornika, koja mi se poverila da oseća isto. 'Znam, kazala joj je, da ako to zatražim od Johana, a da on sam to ne želi istinski i ne oseća potrebu, pre ili kasnije izgubiću njegovo poštovanje, a ne bi me čudilo ni kad bi počeo i da me mrzi, kao što se obično mrzi prinudni rad. Bračni brod ne mogu pokretati robovi vezani za vesla. Nek se kreće slobodno, teran snagom vetra! Ljudi se razvijaju, interesovanja im se menjaju. Ispunjene potrebe otpadaju, pojavljuju se nove, tako je bilo oduvek. I zbog toga, umesto da priređujemo drame, da se međusobno ranjavamo, rizikujući sva dostignuća civilizacije i kulture, umesto da se prihvatamo mehaničkih zamena ili, još gore, da ulazimo u sumnjive veze koje nam mogu poremetiti krhku psihološku ravnotežu; nije li jednostavnije, draga moja Inge, da izradimo jedan čvrst, delotvoran mehanizam, kao što je naš narod i inače činio u teškim istorijskim vremenima; jedan mehanizam, koji će nas definitivno izbaviti iz teškoća – i nas i naše voljene partnere?...“

Što si se zamislio, oče?

Setio sam se moje pokojne Hedvig...

Može se reći, uz izvinjenje, da si imao sreću!

Lupaš gluposti, po običaju! Toliko mi nedostaje! Sećam se kako smo sedeli ispred kamina u hladne zimske večeri. Pričali smo o knjigama, pozorištu... Tad je u gradu gostovao jedan mlad reditelj, Sebastijan Hirn, ako se ne varam. Pravi đavo! Šta sve nije dozvoljavao na sceni! Ali, ona ga je štitila. Bila je mnogo liberalna. Nekad bismo samo ćutali i gledali u vatru. Držao sam je za ruku. Mogli smo tako da sedimo satima. U neko vreme, ona bi uzdahnula, ustajala, onako krupna, i donosila domaću višnjevaču. I kolače sa šljivama. Ah, taj kolač! Nisam jeo ništa ukusnije u životu!

A nešto drugo da ti nedostaje, osim kolača, višnjevače i razgovora?

Ti nesrećni, bezosećajni poltrone! Kako ti možeš da razumeš toplinu, bliskost i intimnost? Jeste, ispunjavao sam dužnost, ako te to interesuje! Iako nikad nisam dopuštao da taj deo života nadvlada ono, drugo...

Da je tako bilo, bila bi i danas živa i zdrava!
Žena mi je umrla od raka!
Raka ili „kovača”. Pitanje je sad...
Rak ili kovač! Rak ili kovač! – ponavlja
oduševljeno Karl, čučne i počinje da skače u
krug kao žaba.
Rak ili kovač! Rak ili kovač!
Prostaci! Ne samo da ste impotentni, već se tim
i ponosite!
Ti si mi pa potentniji! Ti si samo udovac, nikom
ne polažeš račune.
Prokleti da ste!
Pastor hvata teške lopte za petang i baca ih na
njih. Dolf i Karl beže u suprotne pravce. Forb
vadi novo pivo iz šteka, seda na zemlju i ćutke
ispija limenku, dok ga magla postepeno guta. Is-
pod mosta na reci Hase. Noć. Mlad muškarac,
oko tridesetak godina, sedi uvijen u vreću za
spavanje i čita pod svetlom turističke plinske
lampe. Mladić je krupan, ali opušten, s početnim
znacima ćelavosti i kratkovidosti. Do njega su
uspravljene visoke žute čizme, pocrnele od blata.
To je Bruno. Malo kasnije se čuje Dolfov glas, a

onda i sam Dolf izlazi iz žbunja što raste na obali
reke.

Sine! Sine! Bruno!... Ah, pa gde si ti! Zašto mi
ne odgovoriš? Vidi, nisam došao da ti nešto
prebacujem... Samo sam hteo... da vidim kako
živiš. Čuo sam da si se vratio. Ipak si mi sin. Nije
mi svejedno šta se događa sa tobom. Ti to sh-
vati kako hoćeš. Ali, da znaš, nisi u pravu. Sve-
jedno mi je već da li me razumeš! Ili misliš da
razumeš... Zar nećeš ništa da kažeš?

Dobro veče, tata.

I to je nešto! Hvala, sine. Kao što vidim, dobro si
se sredio. Ništa ti ne nedostaje. Reka teče, drveće
šumi, ptičice pevaju... Sveže je. Ostanbrik je, da
znaš, vrlo zelen grad. Nije da se hvalim, ali i ja
imam nekih zasluga za to. Sve te aleje, žbunje,
cveće, prskalice... Dao sam najbolje godine ovom
gradu! Da bi jednog dana mogao da ponese na-
ziv „vrt Vestfalije”. Po sociološkim istraživanjima,
ovo je najsrećniji grad u Nemačkoj! Moj dom je
moj vrt. Živi tako kao da tvoj sin može postati
klošar svakog trenutka. Ili ti sam...

Mislim da si pijan.

Možda, da, od sreće... Dok sam dolazio ovamo, odjednom sam shvatio smisao toga što sam radio u životu. Posmatrajući to bilje, neko od njih sam zasadio, evo ovim rukama, rekoh sebi, znači, trud mi nije bio uzaludan. Sad moj sin živi u tom vrtu. Eto za koga sam pripremao sve to! E, sine... Samo jedno me muči. Da nisi možda usamljen? Ne poželiš li ponekad da budeš u društvu?

Imam psa. Trenutno je negde u šetnji, ali će se brzo vratiti.

Mislim na čoveka! Nekog bliskog. Ženu?

Dobro mi je ovako. Uzimam knjige iz biblioteke, čitam.

Iskreno, neću da ti se mešam! Živi po svojim principima. Hoću samo da znaš da je naša kuća uvek za tebe otvorena. Uvek možeš da se vratiš ako poželiš. Ako osetiš usamljenost, kod nas će uvek biti mesta za tebe!

Zahvaljujem, ali ne bih hteo da vam ometam seksualni život.

Molim?

Znam da vas moje prisustvo uznemirava. Jed-

nom sam čuo da govorite kako vam posle mog rođenja seks nije isti. Je l' to stvarno tačno? Da više ne možete da vičete niti da radite stvari koje ste ranije radili. Da su deca ubice seksa!

Gluposti!

Sećaš se ekskurzije do Minhena za maturu? E, meni se nikako nije išlo sa onim glupacima, slagao sam ih da sam dobio proliv i tako sam se vratio. Odmah sam osetio da nešto nije u redu. Kuća je bila čudno tiha. Roletne spuštene. Iznutra se čula neka suluda muzika. Ušao sam kroz garažu. Sedeli ste u salonu na prvom spratu. Ti, majka, Inge i Karl Zauer. Bilo je mnogo sveća, flaša i indijskih štapića. Svi ste bili goli. Ti i Karl ste imali prezervative...

Prekini, prekini!

Šta da prekinem!?! Tad me stvarno uhvatila sračka, odjurio sam do klozeta u garaži i tu proveo celu noć, a sutradan sam ga čistio sve do podneva. Otad sam takav! Kad normalni ljudi plaču, mene spopada proliv...

Žao mi je. Užasna greška! Ali ionako ništa nije bilo. Ako hoćeš, veruj! Karlu se nije digao. Shva-

tio sam da ne bi bilo lepo da zloupotrebim situaciju. Stvarno mi je žao! Sad razumem zašto si nas ostavio. Zgadili smo ti se. Možda s pravom. Ne znam tačno kako je sve to ispalo. Sigurno smo tražili nešto raznovrsnije. Nemaš pojma koliko troši zajednički život! Nismo to više ponovili! Karl i Inge, razume se, ostali su naši prijatelji, mi smo kulturni ljudi, i dalje ih zovemo u goste... Ne samo na roštilj! Dolf uplašeno podiže glavu dok briše lice.

Šta je ovo, dođavola? Sav sam mokar...

Neko opet piša sa mosta. Kad pođu kući iz Lagerhale, to im je najdraža zabava. Mlaz nastavlja da teče. Dolf se sklanja na stranu.

Šajze! Prostaku, ne piša se sa mosta! Ovde žive ljudi!

Odozgo doleće miran glas:

Sakaš da te poebem!

Nije Nemač! Šta smo sve prinuđeni da trpimo! Samo zato što je mladima teško da prihvate teže poslove. Ali, šta ćeš! Ne želim ništa da kažem protiv tebe, sine, ali ako svi pobegnu pod mostove, šta će biti? U daljini se čuje lavež.

Mislim da je vreme da kreneš – prozeva se Bruno. – Vraća mi se pas. Nije navikao na nepoznate i nekad je veoma agresivan. Nemoj posle da kažeš da te nisam upozorio... Navrati koji put kad on nije tu. Biće mi drago.

Sve bliže lajanje ispunjava Dolfu neobjašnjivim, čak natprirodnim strahom. On se povlači u tišini, ne odvajajući oči od srebrnog lica meseca koje se ukazuje iznad mosta. Sapliće se o neki koren, posrće i pada u reku. Puzeći se izbavlja, ceo u blatu i tinji, uspravlja se i kreće nasumice u noć, ostavljajući za sobom mokar trag. Prelazimo direktno na gradsko groblje. Mračno, hladno jutro početkom juna. Miriše na zelenilo i zemlju. Na ravnomerno pokošenoj livadi zjapi crni pravougaonik. Do njega leži kovčeg od masivnog, svetlog drveta. Uokolo stoje grupice ožalošćenih. Među njima zapažamo Dolfu i Hajde, kao i gđu Miler, suprugu deputata iz Stranke zelenih. Ona štrči gotovo celu glavu iznad ostalih, liči pomalo na Marlen Ditrih. Gđa Miler izgleda posebno potresena i stalno dotiče ovlažene ivice očiju jednom elegantnom maramicom. U kovčegu

počivaju zemni ostaci Inge Zauer, koju je brutalno iskasapio njen suprug Karl. Susedi su ga videli dok je zakopavao delove tela u zadnjem dvorištu. Jedan stariji par zvanično je objavio da odlazi na odmor, spremajući se da izvrši zajedničko samoubistvo koje je smišljao godinama, ali su, uplašeni onim što su videli, odlučili da odlože planove i pozovu policiju. Ceo grad je potresen ubistvom. Po odluci Inge sestre, Karlu nije dozvoljeno da prisustvuje pogrebu, uprkos njegovim očajničkim molbama. Sin Inge i Karla, koji živi u Hamburgu, odbio je da dođe. Skromnu ceremoniju vodi pastor Farb, koji ih je svojevremeno i venčao. Dok kovčeg tone u zemlju, prisutni polako odlaze. Ostaju samo Ingina sestra i gđa Miler. Opšti utisak je da su njih dve u žalosti na potpuno različit način. Ivica očiju gđe Miler čudesno su otporne na suze.

– Hoćeš da se prošetamo? – javlja se Hajde. Dolf klimne glavom. Njih dvoje ćutke kreću jednom sporednom alejom među drvećem, koja ih izvodi na široku poljanu zasejanu malim nadgrobnim pločama i jarkim poljskim cvećem.

To je dečje groblje; tu počivaju deca do 12 godina, od kojih većina nije ni krštena. Među pločama se uzdižu raznobojne figure, urađene u metalu, onakve kakve se mogu videti u obdaništima; prevashodno životinje: mećići, srne, jaganjci, krave i konjići, ali isto tako i nekoliko velikih crvenih pečuraka s tačkicama.

Videvši ih, Hajde iznenađena uzvikne:

Koji neukus!

Sigurno je trebalo da se uzmu pare od nekog projekta...

Dolf donekle deli ljutnju svoje žene, iako se njemu lično ideja dopada; tajno u sebi smatra da je uspokojavajuća, ali ipak obećava da će pokrenuti to pitanje već na sledećem sastanku komisije za životnu sredinu u gradskoj skupštini, čiji je sekretar... Pada mu na pamet, dok im škripi šljunak pod nogama, da bi bio red da Hajdi ispriča svoj susret sa Brunom. Forma i oblik onog što se zbilo sve mu nekako izmiču. Kao da je bilo u snu. Boji se da će ga ona pitati o čemu su razgovarali, a on neće moći da odgovori. Napokon, prosto joj saopštava:

Bruno se vratio.

Znam. Inge mi je rekla, nešto pre nego što ju je Karl iskasapio.

I nisi mi kazala?!

Mislila sam da znaš...

Da sam ja znao, rekao bih ti! Za kakvog me smatraš? Razgovarala si s njim?

Ne. Ali sam ga videla. Sedi tamo, ispod mosta. Na suprotnoj obali reke ima jedna klupa. Često sednem na nju i gledam kako jede ili čita ili pere noge... Sa njim je jedan veliki pas. Ne izgleda prijateljski raspoložen i zato me je, moram priznati, malo strah da se približim.

Znam zašto je otišao!

Da, pretpostavljam da nas ne voli... I verovatno je tako i bolje. Ali to jedva da ima neko značenje, kad se ni mi sami više ne volimo. Možda baš to pokušava da nam kaže.

Nepримetno je počela kiša. Dolf oseća da Hajde misli na seks. Vrhovi prstiju joj podrhtavaju u njegovoj ruci. Na putu do kuće prolaze pored autobusnog stajališta na početku Bergštrase, gde su se upoznali pre mnogo godina. Svaki put

kad ovuda prođe, Dolf se muči da se seti šta joj je tačno tada kazao, ali ništa konkretno mu ne pada na pamet. Tokom godina izgled stajališta se promenio mnogo puta, kao i red vožnje. Danas ovde staje samo broj 36, koji vozi do železničke stanice. Na klupi, pod nadstrešnicom, sedi samo jedan putnik, priklješten sa dva ogromna kufera. Njih dvoje produžavaju, ali posle nekoliko koraka Dolf se vraća.

Her, Kovač! To ste vi? Nekuda ste krenuli? Muškarac se uspravlja s neprijatnošću i ne prihvata pruženu ruku.

Odlazim kući.

Ali, zašto?

Ukinuli su program. Priča se zbog onog slučaja... Drugi su već otišli. Čekao sam do kraja, ali danas su konačno glasali za ukidanje našeg dogovora. Isplatili su mi neku naknadu, tako da se ne žalim. Žao mi je. Predrasude umiru poslednje, čak i u najcivilizovanijim društvima. Molim vas da mi oprostite onaj emocionalni nastup pri našem prvom susretu! Ljudski je to, znam, ali posle svega što se desilo, osećam još veći sram... Kovač

ćuti, ne snalazeći se. Hajde se usamljeno vuče uz strmu ulicu.

Jeste li vi bili Ingin kovač? Bili smo porodični prijatelji, zato pitam.

Ne. Nisam bio ja. Nju je opravljao Fikret iz Prištine. On je prvi otišao.

U stvari, nije važno. Kupili ste ženi poklon, her Kovač?

Pa, da... – smušeno promrmlja Kovač.

Kakav, ako nije tajna?

U tom trenutku pojavljuje se autobus. Kovač se vrti oko prtljaga. Dolf mu pomaže da ga utovari. Odjednom se jedan kofer otvara i iz njega ispadaju dečje igračke: barbike, transformersi, vodeni pištolji i... jedan ogroman roze vibrator, podvezan ljubičastom trakom. Kovač crveni kao paprika i počinje da ih skuplja. Ostali putnici se pretvaraju da ništa nisu videli. Dolf se saginje, podiže vibrator i svečano mu ga uručuje kao svadbeni buket. Vrata se zatvaraju i autobus polazi. Dolf ostaje da stoji sa ispruženom rukom. Bože, razmišlja, sigurno se ovako osećao Prometej kad je davao vatru ljudima.

//////////////////////////////////////**Alek Popov**

je rođen u Sofiji 1966. godine. Autor je zbirki priča *Druga smrt* (1992), *Prljavi snovi* (1994), *Ciklus kupusa* (1997), *Put ka Sirakuzi* (1998), *Nivo za napredne* (2002, 2003, Geopoetika 2010), romana *Misija London* (2001, Geopoetika 2004), mnoštva radio drama, kao i scenarija igranih i dokumentarnih filmova. Njegova knjiga *Crna kutija* (2007) objavljena je na našem jeziku pod naslovom *Psi u niskom letu* 2008. godine.

Dobitnik je prestižnih nagrada „Graviton“ za fantastiku (1995), „Pavel Vežinov“ za kriminalističku priču (1994), „Raško Sugarev“ za najbolju proznu knjigu u 2002. godini, nagrade časopisa *Clouds* u kojem je *Misija London* objavljena na engleskom jeziku (2004), kao i (2005) Nacionalne nagrade za dramaturgiju „Ivan Radoev“.

Radio je u Nacionalnom muzeju književnosti i kao ataše za kulturu u bugarskoj ambasadi u Londonu. Trenutno je direktor Doma dečje knjige, glavni i odgovorni urednik časopisa *Rodna reč* i sekretar za štampu bugarskog PEN centra.

////////////////////////////////////gost u knjizi:
Đerđ Petri

LEHRSTÜCK

*Bivaju sve brojniji
oni-što-drukčije-misle.
U nešto manjoj meri i
oni-što drukčije-misle i drukčije-govore.*

Drugim rečima:

*govorne se makaze opasno otvaraju.
Naravno (sve ovo dosad)
može se govoriti samo o makazama za manikir.*

*Isto tako
gomila onih-koji-ne-znaju-baš-najbolje
kako-da-misle
(jer su odviknuti od govora)
ostala je srazmerno nepromenjena.
Zasad.*

STARICA

U dvorištu, srozanih
čarapa posrće vetar.

Preti, gluposti lupeta.

IST-EVROPSKI INTELEKTUALAC

Negda
Negde
Nešto je hteo
Il je hteo hteti
Onda su zarežali na njega
Il uopšte nisu zarežali
Al su ga navodno sigurno
Strogo pogledali
Tako je postao ono što je
Oduvek želeo da svesno bude
Začinjena
Supa.

NOĆ

1.

Na izbočinama
vlažnih pločnika mesečina
sad nikom sija.

Osvetljava
mrgodne
izloge Kućne Potrepštine.

2.

Glava ti je
kao nogom ritnuta vekerica
sa čupavim federima:
leži bezvremena.

Glava. Trup.
Dva kontinenta (što ih zapljuskuje
opustošeni čaršav)
samo vrat spaja.

////////////////////////////////////**Đerđ Petri**
(1943–2000) rođen je u Budimpešti gde je studirao filozofiju i mađarsku književnost. Godinama mu je bilo zabranjeno da objavljuje u Mađarskoj zbog otpora tadašnjem režimu, pa je tada objavljivao, između ostalog, u novosadskom časopisu na mađarskom jeziku *Új Symposion*. Zbirke pesama je objavljivao u samizdat izdanjima. Bio je urednik časopisa *Holmi*. Prevodio je s francuskog i nemačkog jezika. Objavio je pesničke zbirke: *Objašnjenje za M* (1971), *Opisani pad* (1974), *Večiti ponedeljak* (1981), *Oni misle* (1985), *Nešto nepoznato* (1990), *Blato* (1993), *Dok se može* (1999). Dela Đerđa Petrija u četiri toma objavljena su u periodu od 2003. do 2007.

edicija MALA KUTIJA, treće kolo / knjiga 3

Alek Popov

KOVAČI

gost u knjizi: **Đerd Petri**

Grupa 484

Izdavač: Grupa 484/www.grupa484.org.rs

Za izdavača: Vladimir Petronijević

Izabrala i uredila: Ružica Marjanović

Autori teksta na poledini:

Aleksa Petković, II razred gimnazije

Tatjana Vučković, III razred gimnazije

Lektura i korektura: Slavica Miletić

Grafički oblikuje: Škart

Štampa: Standard 2

Beograd, 2012.

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije kroz projekat Podrška civilnom društvu koji sprovodi GOPA Consultants. Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost autora i izdavača i ne predstavlja stanovišta Evropske unije.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.3-32

ПОПОВ, Алек, 1966-

Kovači / Alek Popov. - Beograd : Grupa
484, 2012 (Beograd : Standard 2). - 43 str. ;
14 cm. - (Mala kutija ; #kolo #3)

Tiraž 500. - Alek Popov: str. 36. - Sadrži i
poeziju Đerd Petrija.

ISBN 978-86-86001-52-8

COBISS.SR-ID 191585292

Paul Polansky: A gdje je moj život? (izbor)

Ljiljana Dirjan: Privatni svjetovi (izbor)

> **Alek Popov: Kovači**

Neven Ušumović: Slavujev jezik

Fadila Nura Haver: Sedam debelih tetaka

Zašto treba čitati ovu knjigu?

- Jer na čudan način, na momente duhovit a na momente tužan, govori o ljubavi, a to nas se tiče.
- Jer govori o ljudima kojima bismo možda zavideli, ali kada ih upoznamo bliže, vidimo da je to samo lepa ambalaža i ništa više.
- Jer se ispituju granice civilizovanog ponašanja modernih ljudi i šta se sve smatra pristojnim ponašanjem.
- Jer pokazuje da nekada „rešavanjem“ problema, zapravo samo pravimo nove.
- Jer je zanimljivo, inspirativno i poučno.